ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA SPORTCHI TALABALARNING TIL O‘RGANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Ibrogimova N.M.,
O‘ZDJTSU dotsenti
inasiba1975@gmail.com
Boymurodov B., Masharipov A.,
SO-51-25-guruh talabalari

Annotatsiya. Ushbu maqolada sportchi talabalarning chet tilini o‘rganish jarayonini optimallashtirishda sun’iy intellekt (AI), virtual reallik (VR) va mobil ta’lim texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Sport faoliyatining o‘ziga xos xususiyatlari — yuqori jismoniy yuklama, vaqt cheklanganligi, psixologik bosim va tez-tez safarlar — hisobga olinib, moslashuvchan raqamli ta’lim modeli ishlab chiqiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy texnologiyalar sportchi talabalarning motivatsiyasi, lingvistik kompetensiyasi va kommunikativ faolligini sezilarli darajada oshiradi.

Kalit so‘zlar: sun’iy intellekt, virtual reallik, mobil ta’lim, sport pedagogikasi, til kompetensiyasi, raqamli didaktika.

Аннотация. В данной статье анализируются педагогические возможности технологий искусственного интеллекта (AI), виртуальной реальности (VR) и мобильного обучения в оптимизации процесса изучения иностранного языка студентами-спортсменами. С учётом специфических особенностей спортивной деятельности — высокой физической нагрузки, ограниченности времени, психологического давления и частых поездок — разработана гибкая цифровая модель обучения. Результаты исследования показывают, что современные технологии значительно повышают мотивацию студентов-спортсменов, их лингвистическую компетентность и коммуникативную активность.

Ключевые слова: искусственный интеллект, виртуальная реальность, мобильное обучение, спортивная педагогика, языковая компетенция, цифровая дидактика.

Abstract. This article analyzes the pedagogical potential of artificial intelligence (AI), virtual reality (VR), and mobile learning technologies in optimizing the foreign language learning process of student-athletes. Considering the specific characteristics of sports activities — high physical workload, limited time, psychological pressure, and frequent travel — a flexible digital learning model has been developed. The research findings indicate that modern technologies significantly enhance student-athletes’ motivation, linguistic competence, and communicative activity.

Keywords: artificial intelligence, virtual reality, mobile learning, sports pedagogy, language competence, digital didactics.

© O‘zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti
© “Science and Innovation” xalqaro ilmiy jurnali

XXI asrda raqamli transformatsiya ta’lim tizimini tubdan o‘zgartirmoqda. Ayniqsa, sport sohasida faoliyat yurituvchi talabalar uchun chet tilini bilish professional zaruratga aylangan. Xalqaro musobaqalar, xorijiy murabbiylar bilan ishlash, sport diplomatiyasi va media faoliyati samarali til kompetensiyasini talab qiladi. Shu nuqtai nazardan, raqamli ta’lim platformalari — jumladan Duolingo, Babbel, Coursera kabi tizimlar — til o‘rganishni individuallashtirish imkonini bermoqda. Shuningdek, OpenAI tomonidan ishlab chiqilgan sun’iy intellekt texnologiyalari adaptiv o‘qitish modelini yaratishga zamin bo‘lmoqda.

Sportchi talabalarning ta’lim jarayonidagi o‘ziga xos jihatlari

Sportchi talabalar quyidagi omillar bilan tavsiflanadi:

Kuniga 3–5 soat jismoniy mashg‘ulot

Musobaqalar tufayli doimiy safarlar

Qattiq kun tartibi

Stress va yuqori psixo-emotsional yuklama

An’anaviy auditoriya mashg‘ulotlari ular uchun har doim ham samarali emas. Shu sababli, moslashuvchan (flexible learning), aralash (blended learning) va masofaviy ta’lim modellari dolzarb hisoblanadi.

Sun’iy intellekt asosidagi til o‘qitish tizimlari

Adaptiv o‘qitish mexanizmi

AI tizimlari talabaning bilim darajasi, xatolari va o‘zlashtirish tezligini tahlil qilib, individual o‘quv trayektoriyasini shakllantiradi. Bu ayniqsa vaqt cheklangan sportchilar uchun muhimdir.

AI algoritmlari quyidagilarni amalga oshiradi:

Avtomatik diagnostika

Real vaqt rejimida xatolarni aniqlash

Personal tavsiyalar berish

Progress monitoring

Natijada o‘quv jarayoni samaradorligi 25–35% ga oshishi kuzatiladi.

Nutqni aniqlash va talaffuzni takomillashtirish

Speech recognition texnologiyasi orqali talabalar o‘z talaffuzini nazorat qila oladi. AI fonetik xatolarni ko‘rsatadi va to‘g‘ri variantni taklif qiladi. Bu ayniqsa ingliz tilida muloqot qiluvchi sportchilar uchun muhim.

Virtual reallik (VR) texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari

Virtual reallik ta’lim jarayonida immersiv muhit yaratadi. Masalan, Meta tomonidan ishlab chiqilgan VR platformalar yordamida quyidagi vaziyatlar simulyatsiya qilinadi:

Xalqaro matbuot anjumani

Sport musobaqasidan keyingi intervyu

Xorijiy aeroportda muloqot

Sport klubi bilan shartnoma muzokarasi

VR muhitida talabalar real vaziyatga yaqin sharoitda nutq mashqini bajaradi. Tadqiqotlarga ko‘ra, immersiv muhitda o‘rganilgan lug‘at birliklari uzoq muddatli xotirada yaxshiroq saqlanadi.

Mobil ilovalar: Mobil ilovalar sportchi talabalar uchun eng qulay vositadir. Masalan, Quizlet yordamida lug‘at kartochkalari, testlar va o‘yinlar orqali mustahkamlash amalga oshiriladi.

Mobil ta’limning afzalliklari:

5–10 daqiqalik qisqa darslar

Gamifikatsiya elementlari

Push-bildirishnomalar orqali eslatmalar

Offline rejim

Sportchi talaba mashg‘ulot oralig‘ida yoki safar vaqtida bilimini mustahkamlashi mumkin.

Psixologik va motivatsion omillar: Sportchi talabalar raqobatga moyil bo‘ladi. Gamifikatsiya elementlari (reyting, ball, badge) ularning ichki motivatsiyasini kuchaytiradi.

Shuningdek, VR muhitida muvaffaqiyatli chiqish qilish o‘ziga ishonchni oshiradi va kommunikativ to‘siqlarni kamaytiradi.

Muammolar va cheklovlar

VR uskunalarining narxi yuqoriligi

Internet tezligiga bog‘liqlik

Raqamli savodxonlik darajasi

Metodik qo‘llanmalar yetishmasligi

Biroq texnologiyalar arzonlashib borayotgani kelajakda bu muammolarni kamaytiradi.

Xulosa: Zamonaviy texnologiyalar sportchi talabalarning til o‘rganish jarayonini tubdan takomillashtiradi. Sun’iy intellekt individuallashtirishni ta’minlaydi, virtual reallik real kommunikativ muhit yaratadi, mobil ilovalar esa uzluksiz o‘rganishni qo‘llab-quvvatlaydi.

Kompleks yondashuv sportchi talabalarning akademik va professional raqobatbardoshligini oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Blended Learning / Horn M. B., Staker H. – San Francisco: Jossey-Bass, 2014.
2. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy / Brown H. D. – New York: Pearson Education, 2007.
3. How Languages are Learned / Lightbown P. M., Spada N. – Oxford: Oxford University Press, 2013.
4. Mobile Learning: A Handbook for Educators and Trainers / Ally M. – London: Routledge, 2009.
5. UNESCO. ICT in Education: A Critical Literature Review. – Paris, 2021.